

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

*Матеріали V науково-практичної конференції, присвяченої
25-річчю Міжрегіональної Академії управління персоналом,
м. Київ, МАУП, 17 грудня 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

Рецензенти: Г. А. Дмитренко, д-р екон. наук, проф.
О. І. Радзійський, д-р екон. наук, проф.
Н. Д. Чала, канд. екон. наук, доц.

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 1 від 29.01.14)*

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Концептуальні засади формування менеджменту в Україні: Матері-
К65 али V наук.-практ. конф., присвяченої 25-річчю МАУП, м. Київ, МАУП,
17 груд. 2013 р. / Уклад. О. В. Баєва, Н. М. Терещенко, Н. І. Новальсь-
ка. – К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. – 260 с. : іл. — Бібліогр. в кінці
ст.

До збірника увійшли доповіді пленарних та секційних засідань V науково-практичної конференції “Концептуальні засади формування менеджменту в Україні”. Розглядаються питання управління стратегічним зростанням конкурентоспроможності підприємств, сучасних аспектів управління персоналом, управління освітою та методи викладання у вищій школі, концепцій розвитку управління бізнесом, проблем та перспектив розвитку менеджменту в галузі охорони здоров’я.

Для науковців, освітян, менеджерів різних рівнів управління, а також усіх, хто цікавиться проблемами менеджменту та розвитком управлінської думки в Україні.

ББК 65.9(4УКР)290-2я43

ЗМІСТ

Баєва О. В.

Психофізіологічні
особливості управління в умовах
глобальної макроекономічної
нестабільності 5

Денисенко М. П.

Сучасні тенденції управління
якістю послуг у сфері туризму 13

Сладкевич В. П.

Концептуальні підходи
до визначення ролі та змісту
стратегічного управління 17

Баєв В. В.

Формування системи
управління якістю на туристичних
підприємствах України 26

Новальська Н. І.

Використання інтерактивних
технологій в організації проведення
практичних занять з дисципліни
“Загальний менеджмент” 30

Бірдус Л. В.

Негативний вплив
електромагнітного випромінювання
на здоров'я
і працездатність людини 34

Суліма Н. М., Якимовський Р. В.

До питання методики
оцінювання рівня економічної
безпеки підприємства 38

Колтаков В. М.

Проблеми в підготовке specialistов
стратегического уровня 42

Андрейчук У. В.

Управлінські інновації як шлях
подолання внутрішніх та зовнішніх
загроз підприємства 50

Філіппов М. І., Гавришук Т. Б.

Стан та перспективи розвитку
конкурентоспроможності
підприємств легкої промисловості
України 53

Дьолог Т. І.

Стратегічне планування:
сутність, принципи та етапи 61

Баєв В. В.

Аналіз тенденцій розвитку
туристичної галузі України в умовах
глобальної нестабільності 66

Лазоренко Л. В.

Стратегічне управління фінансовою
діяльністю підприємств 72

Чернявський А. Д., Коноплястий Є. В.

Інноваційна стратегія управління
екологічною системою міста Києва 77

Могилко В. О., Кочетова К. А.,

Перець Б. В.

Основні принципи оцінки
конкурентоспроможності
підприємства 82

Яценко О. А., Догадіна В. Ю.,

Співакова Н. О.

Сутність матричних методів
аналізу 88

Осипчук Д. Г.

Напрями стратегічного розвитку
економіки України 93

Головач Н. В.

Актуалізація професії сучасного
фахівця з управління персоналом
та економіки праці 99

Дорошенко Л. С.

Формування регіональних
ринків праці як напрям

НАПРЯМИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Зростання темпів соціально-економічного розвитку України ґрунтується на забезпеченні стабільності та поетапності розвитку економіки та народного господарства країни. Основною забезпечення такого розвитку є розробка достовірних програм стратегічного розвитку, макроекономічних прогнозів та формування на їхній основі можливих сценаріїв та перспектив економічного та фінансового розвитку. Особливо актуальним є дослідження напрямів стратегічного розвитку України на сучасному етапі.

На сьогодні одним з найголовніших завдань є дослідження напрямів стратегії економіки України та визначення заходів з боку органів державної влади щодо забезпечення умов для реалізації найбільш вдалого варіанту, що сприятиме значному прискоренню темпів економічного розвитку.

Серед іноземних дослідників, які вивчають проблеми вибору та розробки стратегії економічного розвитку країн світу можна виокремити дослідження А. Бліндера, М. Мелвіна, Ф. Фетча, М. Фрайа, Ф. Мишкіна тощо.

Вивченню стратегії соціально-економічного розвитку України у сво-

їх дослідженнях приділяє значну увагу велика кількість вітчизняних науковців. З-поміж них можна виокремити праці В. І. Міщенка, А. В. Сомика, Т. Г. Вахненко, Д. В. Полозенка, О. І. Петровської та ін. Проте на сьогодні малодослідженим залишається питання визначення оптимальних напрямів стратегічного розвитку нашої країни у наступних періодах.

Дослідимо можливі напрями стратегічного розвитку України, з огляду на економічну ситуацію.

Формування цілей подальшого еколого-економічного розвитку, врахування можливостей його реалізації для того чи іншого регіону та взаємоузгодження цільових установок різних держав у загальному світовому розвитку не здійснене без розробки комплексного детального перспективного плану сталого розвитку країни, тобто розробки стратегії сталого розвитку для кожної держави, зокрема світові.

Головними завданнями економічної політики держави на сучасному етапі є зростання обсягів ВВП, зниження темпів інфляції, зниження рівня безробіття та сприяння прискоренню темпів економічного зростан-

ня. На сьогодні, зважаючи на складну ситуацію, яка склалася у фінансовій сфері та економіці в цілому, для забезпечення умов виконання цих завдань важливою є розробка дієвої стратегії розвитку національної економіки.

Для прискорення темпів економічного піднесення України слід розглядати стратегію розвитку економіки з точки зору економічної безпеки. Головною метою стратегії економічної безпеки нашої країни є забезпечення такого економічного розвитку, за якого можливо було б створити умови для розвитку соціально-економічних інтересів громадян України, забезпечити макроекономічну стабілізацію, збереження цілісності держави, що й забезпечить її економічну незалежність.

Державна стратегія має включати характеристики зовнішніх та внутрішніх загроз економічній безпеці України, як умови, які створюють небезпеку життєво важливим економічним інтересам громадян, суспільства та держави. Реалізація державної стратегії має здійснюватись через систему показників — макроекономічних, екологічних, демографічних, технологічних та інших.

Сучасна ситуація в Україні, безумовно, складається під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Однак однією з головних причин, що заважає просуванню ринкових перетворень, є відсутність досвіду ефективних механізмів державного регулювання економічних процесів у ринкових умовах. Незважаючи на зовні ринкову форму, стиль роботи виконавчої влади залишається здебільшого адміністративно-командним по суті.

Монетарна політика, навіть за умови успішного збереження стабільного валютного коридору та контролю за грошима, не зможе забезпечити макроекономічної стабільності без фіскального врегулювання, що є важливим засобом реформування. Дуже важливим є збереження низького рівня інфляції як вирішального компонента цього процесу.

Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що загрозу економічній безпеці становлять, насамперед, рекомендації та пропозиції щодо, по-перше, недоцільності державного регулювання макроекономічних процесів навіть за допомогою ринкових підойм — ціноутворення, капіталоутворення, валютного режиму, кредитно-інвестиційної політики зовнішньоекономічної діяльності та соціальних пріоритетів; по-друге, форсованих темпів роздержавлення та приватизації, незважаючи на відсутність відповідних умов; по-третє, жорстко ортодоксальної монетарної політики, що позбавляє уряд можливості здійснювати ефективне регулювання співвідношення між прибутком і собівартістю (у тому числі — таких складових останньої, як матеріальні затрати, заробітна плата, амортизація тощо) та послужила вагомою причиною руйнування макроекономічних пропорцій процесу відтворення, отже — і поглиблення економічної кризи.

Сучасна стратегія розвитку економіки України ґрунтується насамперед на основні напрями інтеграції, тобто участі в міжнародних організаціях та союзах, та напрями внутрішньої реорганізації структури

економіки та економічних інститутів відповідно до вимог ринкових відносин. Нині Україна є членом понад 40 міжнародних організацій, зокрема ООН, СНГ, Ради Європи, ВТО та ін. Стратегічними напрямками інтеграції є вступ до ЄС, формування більш тісних відносин з НАТО.

Основну увагу на шляху євроінтеграції України має бути відведено розробці та реалізації стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на ринку ЄС з відповідними умовами та етапами підготовки внутрішнього економічного середовища до європейських вимог, а саме: досягнення європейського рівня продуктивності праці, прибутковості виробництва, заробітної плати тощо [2, 41–42].

Розуміючи важливість цієї проблеми, уряд України прийняв Програму діяльності Кабінету Міністрів “Єдність, конкурентоспроможність, нова якість життя (Конкурентна Україна)” до 2021 року, в якій зазначено, що “вирішення нагальних проблем економічного, соціального та гуманітарного характеру, забезпечення дотримання принципів демократії, прав і свобод громадян, підвищення добробуту населення і міжнародного авторитету України, побудова сильної конкурентоспроможної європейської країни є основними засадами державної політики уряду України на найближчу перспективу”. Як підкреслено в документі, “конкурентна економіка — це економіка, яка спроможна виробляти товари та послуги, що є конкурентними на європейському і світових ринках, з використанням конкурентних переваг, наявних мо-

тиваційних механізмів розвитку і конкурентної робочої сили” [3].

У період до 2021 р. відповідно до цієї Програми в Україні повинно бути забезпечене стійке економічне зростання, істотне підвищення рівня добробуту українського народу, зокрема: щорічне реальне зростання валового внутрішнього продукту на рівні 6 % та подвоєння за 5 років його номінальних обсягів за умови збереження незначних темпів інфляції; формування інвестиційного потенціалу економіки — частка валового нагромадження основного капіталу у структурі ВВП становитиме не менше 25 % у середньому за рік; зростання валового нагромадження основного капіталу в середньому за рік на 12 %; зростання експорту товарів та послуг на 9–10 % щорічно за умов зростання частки інноваційного продукту; зростання реальної заробітної плати в середньому за рік на 10 % [3].

Для успішної інтеграції України в європейський економічний простір варто наближати основні критерії власного розвитку до стандартів ЄС. Основою стратегії соціально-економічного розвитку на середньострокову перспективу має стати створення реальних передумов вирішення основного геополітичного завдання України — інтеграції до ЄС, що передбачає насамперед інституційні перетворення та реформи в соціально-економічній сфері.

На думку С. Л. Тігіпко, одним із наслідків глобалізації є зростаюча конкуренція на фінансових ринках, що вимагає розширення фінансового інструментарію, видів банківських послуг [6, 8].

Є. В. Ветров виокремлює два основних напрями стратегії розвитку національної економіки — стратегія оборонного та наступального характеру. Оборонна стратегія полягає в протистоянні негативному впливу глобалізації, забезпеченні цілісності держави та ефективному розвитку національної економіки, використовуючи прогресивні форми світогосподарських зв'язків, а також досягнення світової системи господарювання і потенціал власної економіки. Наступальна стратегія повинна мати довгостроковий характер, враховувати глобальні зміни світової системи господарювання, сприяти інтеграції економіки в світовий економічний простір. Важливим при цьому є використання власних можливостей, а участь зарубіжних партнерів має бути лише одним з компонентів економічної стратегії держави [5, 5].

Згідно з указом Президента України про “Стратегію економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2012–2022 роки” [1] можна виділити основні напрями стратегії розвитку України.

Необхідним є зміцнення ресурсного потенціалу регіонів та підвищення їхньої конкурентоспроможності, забезпечення всебічного розвитку людського потенціалу та реалізація інноваційної політики в регіонах.

Стратегічним напрямом є вдосконалення механізмів управління регіональним розвитком. Слід створити дієву систему інституцій, які б мали можливість працювати на забезпечення сталого розвитку ок-

ремих територій, узгоджувати свою діяльність з іншими організаційними структурами. Існуючі в Україні агентства регіонального розвитку — це потенційна база вдосконалення інфраструктури регіонального розвитку. Регіональні агентства розвитку мають на меті поліпшення умов використання передових інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку, вдосконалення підготовки та перепідготовки відповідних фахівців з проблем регіонального розвитку.

Одним з пріоритетних напрямів є підтримка регіонів, що повільно розвиваються. Стратегічною метою подолання диспропорцій у розвитку регіонів є створення ефективної системи міжбюджетних відносин, їхнє узгодження із загальною логікою змін на регіональному та місцевому рівнях, а також із пріоритетними напрямами соціально-економічного розвитку України. Досягнення цієї мети передбачає вдосконалення нормативно-законодавчої бази, прискорення адміністративно-територіальної реформи.

Нині темпи розвитку транскордонного співробітництва та активного залучення до нього центрально- і східноєвропейських держав вказують на відставання України у цій сфері. Це вимагає здійснення цілісної загальнодержавної політики, яка має бути підкріплена відповідною правовою базою, а також зусиллями всіх зацікавлених сторін як на державному, так і регіональному та місцевому рівнях.

Стратегічним завданням реформування транскордонного співробітництва має стати ефективне використання природно-ресурсного, демографічного, виробничого і науково-технічного потенціалів регіонів з метою вирішення питань комплексного розвитку територій.

Необхідним є реформування адміністративно-територіального устрою, узгодження його з Конституцією України та критеріями ЄС, що з урахуванням національного та кращого міжнародного досвіду уможливить оптимізувати систему адміністративно-територіального устрою України, сприятиме укрупненню адміністративно-територіальних одиниць, підвищенню на цій основі рівня соціально-економічного розвитку країни, ефективності управління територіями, зниженню витрат на утримання державних органів та органів місцевого самоврядування, а також поліпшенню якості надання послуг населенню на рівні загальнодержавних соціальних стандартів, незалежно від місця проживання.

Також варто зазначити, що Україна, як країна з перехідною економікою, виконує роль регулювальника, сприяє усуненню або пом'якшенню негативних ефектів в умовах процесу глобалізації. Методами державного регулювання необхідно впливати на діяльність ТНК, імпорт, створити сприятливі умови для інвестування.

Необхідним для України на цьому етапі є: захист внутрішнього ринку шляхом податкової політики; підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника шляхом стимуляції розвитку науково-технологічного і виробничого національ-

них секторів; поліпшення інвестиційного клімату; контроль над трудовою міграцією шляхом збільшення привабливості праці на вітчизняному ринку; активна співпраця зі світовими організаціями.

Проведене дослідження доводить, що на сьогодні Україна не має чітко сформованої стратегії економічного розвитку. Основними напрямками стратегічного розвитку в Україні має бути євроінтеграція України, розробка та реалізація стратегії конкурентоспроможності національної економіки, реформування адміністративно-територіального устрою, узгодження з Конституцією України та критеріями ЄС, підтримка регіонів, що повільно розвиваються.

Література

1. Указ Президента України "Стратегія економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2012–2022 роки" від 28 квітня 2012 р. № 493/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. *Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2012 році*. Послання Президента України до Верховної Ради України // Економіст. — 2012. — № 3. — бер. — С. 41–42.
3. *Єдність, конкурентоспроможність, нова якість життя* (Конкурентна Україна). Програма діяльності КМ України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Білорус О. Г. Глобалізація і національна стратегія України / О. Г. Білоус. — Броди: Просвіта, 2011. — 300 с.
5. Ветров Є. В. Стратегії національної економіки в умовах глобалізації //

- Управління розвитком. — 2012. — № 5. — С. 4–5.
6. *Tigirko S. L.* Стратегія розвитку України в умовах економічної інтеграції та глобалізації фінансових ринків // Актуальні проблеми економіки. — 2013. — № 7. — С. 3–9.